

Lærlingundersøkelsen høst 2013

RAPPORT | SIST ENDRET: 04.07.2014

Tittel:

Analyse av Lærlingundersøkelsen høsten 2013

Rapporten:

[Last ned rapporten hos NTNU Samfunnsforskning \(PDF\)](#)

Forfatter:

Christian Wendelborg, Kristin Thorshaug, Veronika Paulsen, Marianne Garvik

ISBN:

978-82-7570-368 -0 (Nettutgave)

ISBN:

978-82-7570-369-7 (Papirutgave)

Utgiver:

NTNU Samfunnsforskning

År:

2014

Lærlingundersøkelsen

Lærlingundersøkelsen er en årlig undersøkelse der lærlinger og lærekandidater får si sin mening om lærings- og arbeidsmiljøet på arbeidsplassen.

[Her finner du statistikk fra undersøkelsen, samt forskningrapporter tilbake til 2009](#)

På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet har NTNU Samfunnsforskning fra fått i oppdrag å analysere dataene fra Lærlingundersøkelsen i perioden 2013 til 2016.

Denne rapporten er den andre av to årlige rapporteringer i 2013. Her gis en tilstandsrapport av lærlingenes oppfatninger av forhold som berører deres læretid og å se etter forskjeller og sammenhenger som kan tilskrives de ulike nevnte bakgrunnsfaktorene. Hvert tema blir sett i forhold til resultatene fra Lærlingundersøkelsen som ble gjennomført våren 2013.

God deltakelse- men viktig å være forsiktig med generalisering

Det er i 2013 gjennomført to Lærlingundersøkelser, Den første ble gjort våren 2013 i forbindelse med revidering av Lærlingundersøkelsen og den andre var en ordinær gjennomføring høsten 2013. Det har medført at det er færre svar høsten 2013 enn hva som vil være tilfelle i senere undersøkelser, i og med at flere fylker bare har gjennomført Lærlingundersøkelsen én gang i 2013. Denne rapporten baserer seg på Lærlingundersøkelsen som er gjennomført høsten 2013.

Det er 2 976 lærlinger fra åtte fylker som har besvart Lærlingundersøkelsen høsten 2013, hvorav fem også deltok våren 2013. 6 691 lærlinger var invitert til å delta. Svarprosenten høsten 2013 er dermed 44. Selv om det er god deltakelse også høsten 2013 må vi være forsiktige med å generalisere fra resultatene i Lærlingundersøkelsen til alle lærlinger og også til alle som er invitert til å delta.

Skolen som forberedelse til læretiden

I tillegg til de kvantitative analysene gjennomføres kvalitative intervjuer, med intervju av aktuelle informanter. I år er det temaet Skolen som forberedelse til læretiden som er fokuset for dybdestudien. For å belyse temaet, gjennomførte forskergruppen kvalitative intervjuer med et utvalg informanter. Det ble innhentet synspunkter og erfaringer fra fylkeskommuner, opplæringskontor, lærebedrifter, skoler og lærlinger i tre fylker. Studien så på hvordan opplæringen i skole oppleves i etterkant av overgangen til læretiden.

Manglende yrkesretting av fellesfagene

Rundt halvparten av lærlingene som har besvart Lærlingundersøkelsen høsten 2013 er fornøyd med skolen som forberedelse til opplæringen i arbeidslivet. Analysene antyder at en stor andel av lærlingene opplever manglende yrkesretting i fellesfag. Dette handler delvis om begrensninger i læreplanverket, fellesfaglærere med lite kunnskap om yrkesfag og undervisning på tvers av fagområder.

Lærlingene er mer fornøyd med yrkesrettingen i programfagene. Her kan det likevel ligge utfordringer på grunn av undervisning på tvers av fag, teoretisk tung undervisning, manglende utstyr i skolen, og utdatert kunnskap om arbeidslivet blant programfaglærere. Faget Prosjekt til fordypning legger til rette for økt kobling mellom opplæring i skolen og bedriften, men det fordrer at skoler og bedrifter legger en klar plan for praksisperiodene, at elevene gis god oppfølging og at en i faget prioriterer tid i bedriften.

Mange lærlinger er ikke godt nok forberedt på arbeidslivets krav

Manglende fag- og yrkesspesifikk opplæring i skolen fører til at elevene ikke er tilstrekkelig forberedt på

arbeidsoppgavene som venter i læretiden. Samtidig antyder våre analyser at lærlingenes opplevelse av skolen som forberedelse til læretiden ikke har betydning for deres opplevelse av læringsforholdene i bedriften. Bedriftene ser dessuten generelt ut til å være bevisste på at manglende yrkesretting øker deres ansvar for den fagspesifikke opplæringen.

En kanskje større utfordring for både bedriftene og lærlingene er at lærlingene ofte ikke er godt nok forberedt på arbeidslivet krav, og at bedriftene må bruke tid og ressurser på å realitetsorientere om forventninger til blant annet oppmøte og fravær.

Rutiner for informasjonsoverføring i overgangen fra skole til lærebedrift

En sentral utfordring i overgangen fra skole til lærebedrift er manglende rutiner for informasjonsoverføring. Det er i stor grad opp til lærlingen selv å vurdere hvorvidt bedriften skal informeres om eventuelle særskilte behov. I tillegg til informasjonsoverføring ser både skoler og lærebedrifter et stort behov for økt samarbeid og koordinering av opplæringen som gis. Dette kan sikres gjennom opprettelse av arenaer hvor de ulike aktørenes møtes og diskuterer seg frem til felles mål for opplæringen. Økt samarbeid og helhetlige løp kan også sikres gjennom inngåelse av partnerskapsavtaler mellom skoler og bedrifter.

Oppfølgingen og opplæringen lærlingene får i bedriften har mye å si for deres opplevelse av overgangen fra skole til læretid. Bedriftenes organisering og prioritering av opplæringen og arbeidet med kompetansemål ser ut til å variere kraftig. Den doble rollen som ansatt og lærling kan føre til at lærebedriftenes opplæringsansvar nedprioriteres til fordel for produksjon. Det er et stort behov for bedre planlegging av læretiden, oppfølging, veiledning og arbeid med kompetansemål.

Behov for alternative opplæringsløp

Fra flere hold, både innen skoleverket og i arbeidslivet, fremholdes det at dagens opplæring ikke er relevant nok for yrket den enkelte elev utdannes til. Særlig det første året i skole vil bredden og mangfoldet av fag gjøre det vanskelig for elevene å fokusere på yrkesretting og spesialisering. Flere lærebedrifter ser denne utviklingen som uheldig, særlig med tanke på de raske endringene i arbeidslivet, blant annet tilknyttet økt bruk av teknologi og utvikling i arbeidsformer og fagverktøy.

Både i skoleverket og næringslivet ses det av den grunn et klart behov for alternative opplæringsløp. Flere ser at et mer helhetlig løp kan sikres gjennom tidligere praksis og parallell opplæring i skole og lærebedrift.